

ՀՀ ԿԱ պետական եկամուտների կոմիտե

Հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողով

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ 9/1

21 փետրվարի 2017թ.

Քննարկվեց «ԱԿԲԱ Կրեդիտ Ագրիկոլ Բանկ» ՓԲԸ գանգատը ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ Խոշոր հարկ վճարողների ՀՏ 29.12.2016թ. թիվ 1011483 ակտի դեմ:

«ԱԿԲԱ Կրեդիտ Ագրիկոլ Բանկ» ՓԲԸ գանգատում բերված փաստարկները.

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ նախագահի 31.10.2016թ. թիվ 1011483 հանձնարարագրով «ԱԿԲԱ Կրեդիտ Ագրիկոլ Բանկ» ՓԲԸ-ին (այսուհետ նաև՝ ընկերություն կամ Բանկ) 22.11.2016թ.– ից 22.12.2016թ.–ը անցկացվել է ստուգում, որի արդյունքում ներկայացվել է ակտ: Ներկայացված ակտի նախագծի վերաբերյալ «ՀՀ-ում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքի 6 հոդվածի կետ 1-ի հիման վրա ներկայացվել են առարկություններ, որոնք չեն ընդունվել: Ընկերությունը համաձայն չէ ակտի 1-ին կետի և 2-րդ կետի 1-ին ենթակետի հետ: Մասնավորապես՝

1. Ակտի 1-ին «Շահութահարկ» կետով, հղում կատարելով «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 33-րդ հոդվածին, արձանագրվել է 3,534,627 դրամի լրացուցիչ շահութահարկի պարտավորություն, և դրանից բխող 4,478,923 դրամի տույժ և տուգանք: Միևնույն ժամանակ 2016թ. տեղափոխվող հարկային վնասը պակասեցվել է 39,381,590 դրամի չափով:

Նշված հարկային պարտավորությունն անընդունելի է, քանի որ հակասում է ՀՀ ԿԲ-ի և ՀՀ Ֆինանսների և Էկոնոմիկայի նախարարության կողմից 23.04.1999թ. թիվ 63 որոշմանը («Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող բանկերի վարկերի ու դեբիտորական պարտքերի դասակարգման և հնարավոր կորուստների պահուստների ձևավորման կարգին» հավանություն տալու մասին):

Համաձայն ՀՀ ԿԲ-ի և ՀՀ Ֆինանսների և Էկոնոմիկայի նախարարության կողմից 23.04.1999թ. թիվ 63 որոշման 6.5.3 կետի՝ եթե բանկի հետհաշվեկշռային հաշիվներում հաշվառվող ակտիվը դուրս է գրվել հետհաշվեկշռային հաշիվներից մինչև այդ կարգով սահմանված հիմքերի ի հայտ գալը, ակտիվի անհատույց գիջման կամ ներման արդյունքում, որով փոխառուի նկատմամբ բանկի իրավունքի պահանջը դադարել է, ապա շահութահարկի հաշվարկման նպատակով բանկի հաշվետու ժամանակաշրջանի հարկվող եկամուտը ավելանում է այդ ակտիվի գումարի չափով: Միաժամանակ, «շահութահարկի հաշվարկման նպատակով բանկի հաշվետու ժամանակաշրջանի հարկվող եկամուտն ավելանում է արտահաշվեկշռում հաշվառվող ակտիվի այն գումարի չափով, որով ակտիվը դուրս է գրվել հաշվեկշռից»: Նույն կարգն սահմանում է նաև ակտիվները հաշվեկշռում և հետհաշվեկշռում հաշվառելու մոտեցումները, որոնց Բանկը խստորեն հետևում է: Մասնավորապես, կարգի 4.5 կետի համաձայն՝ «հետհաշվեկշռում ակտիվները շարունակվում են արտացոլվել այն արժեքով, որով կարտացոլվեին հաշվեկշռում հաշվառվելու դեպքում՝ առանց թղթակցելու համապարփակ եկամտի հաշիվների հետ», միևնույն ժամանակ կարգի 6.1 կետի 1-ին մասի համաձայն՝ «Ակտիվը կամ դրա մի մասը վերականգնվում է հաշվեկշռում՝ դուրսգրման պահին ակտիվի կամ դրա մի մասի համախառն հաշվեկշռային արժեքի չափով թղթակցելով տվյալ ակտիվի հնարավոր կորուստների հատուկ պահուստի հաշվի հետ, իսկ հետհաշվեկշռում հաշվառվելու ընթացքում ակտիվի գծով ձևավորված գումարների չափով՝ թղթակցելով

տոկոսների և (կամ) տույժերի և տուգանքների տեսքով ստացվող եկամուտների համապատասխան հաշիվների հետ»:

Նույն մոտեցումը ամրագրվել է ՀՀ ԿԲ խորհրդի 20.03.2012թ. թիվ 1 պաշտոնական պարզաբանմամբ (2011 թվականի հունվարի 1-ից հետո արտահաշվեկշռից (ծանուցման հաշիվներից) ակտիվների դուրսգրման և պահուստավորման որոշ հարցերի վերաբերյալ), ըստ որի՝ «կարգի 6.5.1 և 6.5.2 կետերի համաձայն «շահութահարկի հաշվարկման նպատակով բանկի հաշվետու ժամանակաշրջանի հարկվող եկամուտն ավելանում է արտահաշվեկշռում հաշվառվող ակտիվի այն գումարի չափով, որով ակտիվը դուրս է գրվել հաշվեկշռից»:

Ստուգում իրականացնող պաշտոնատար անձանց գրավոր տեղեկացվել է, որ 2013–2015թթ. այն գումարը, որով ակտիվը դուրս էր գրվել հաշվեկշռից, ավելացվել է հարկվող շրջանառությանը, իսկ այն գումարը, որը հաշվարկվել է արտահաշվեկշռի դուրս գրելուց հետո չի ավելացվել, համաձայն վերը նշված կարգի և պաշտոնական պարզաբանման դրույթների:

Մինչդեռ ժամանակ, դատելով ակտում բերված հիմնավորումներից ստացվում է, որ կարգավորող երկու պետական մարմինների /ՀՀ ԿԲ և ՀՀ Ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարության/ կողմից համատեղ մշակված և ընդունված իրավական ակտի 6.5.3 կետը ինքնանպատակ է շարադրված և, ըստ էության, որևէ իրավահարաբերություն չի կարգավորում, որը չի համապատասխանում իրականությանը: Ուստի, բողոքարկելով ակտի 1-ին կետը գանգատաբերը գտնում է, որ այն ամբողջությամբ հակասում է նշված կարգի և պաշտոնական պարզաբանման պահանջներին, իսկ ակտում արձանագրված իրավախախտումն անօրինական է և ենթակա է անվավեր ճանաչման:

2. Ակտի «Ավելացված արժեքի հարկ» 2-րդ կետի 1-ին ենթակետում հղում կատարելով «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ կետին, արձանագրվել է 10,559,562 դրամ ԱԱՀ-ի լրացուցիչ պարտավորություն, և դրանից բխող 6,335,737 դրամի տուգանք: Նշված պարտավորությունը և հատկապես տուգանքն անընդունելի է, քանի որ այն հակասում է ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ 13.08.2008թ. թիվ 8 պաշտոնական պարզաբանման դրույթներին («Ծառայությունների մատուցման որոշ դեպքերում ԱԱՀ-ի հաշվարկման և վճարման պարտավորության ծագման պահի և հաշվանցման ժամկետի որոշման մասին»):

Բանկի կողմից իր ոչ ռեզիդենտ մատակարարներից ծառայությունների գծով հաշվարկային փաստաթղթերը հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո ստանալու դեպքում պարբերաբար կատարվում է ԱԱՀ հաշվարկների ճշտում և ներկայացվում ճշգրտված հաշվարկներ նախորդ ժամանակաշրջանների համար՝ համաձայն ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ 13.08.2008թ. թիվ 8 պաշտոնական պարզաբանման կետ 5-ի: Նույն ձևով 2016թ. նոյեմբերի 21-ին կատարվել է ԱԱՀ-ի հուլիս, օգոստոս և սեպտեմբեր ամիսների հաշվարկների ճշտումներ՝ կապված Visa International և American Express ընկերությունների կողմից այդ ամիսների գծով ուշ ներկայացված հաշվարկային փաստաթղթերի հետ: Հաշվարկները մուտքագրվել են ՊԵԿ Հաշվետվությունների ներկայացման էլեկտրոնային համակարգ: Ներկայացման պահին հաշվարկները բեռնվել են և ստացել են «Ընդունված» կարգավիճակ: Հետագայում, ներկայացված ճշգրտված հաշվետվությունների կարգավիճակը համակարգի կողմից դարձվել է «Չընդունված» անկախ այն հանգամանքից, որ ներկայացվել են մինչև ստուգումն փաստացի սկսելու փաստի արձանագրումը: Միաժամանակ 28.11.2016թ. ԽՀՎ ՀՏ կողմից Բանկին ուղարկվել է գրավոր ծանուցում հաշվարկները չընդունվելու վերաբերյալ:

Այդ փաստի մասին ստուգում իրականացնող անձինք տեղեկացվել են թե բանավոր, թե գրավոր, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ընկերությունում փաստացի ընթանում

է ստուգումը, իսկ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ 13.08.2008թ. թիվ 8 պաշտոնական պարզաբանման համաձայն նման դեպքերում ճշգրտված հաշվարկները ներկայացվում են վերստուգման արդյունքներով:

Ուստի ակտի 2-րդ կետի 1-ին ենթակետով տուգանքի պարտավորության առաջադրումը և արձանագրումն անօրինական է, հետևապես այն ենթակա է անվավեր ճանաչման:

Ընկերության տեսակետը հիմնված է ներքոնշյալ փաստերի և հիմնավորումների վրա՝

1. Ստուգողների կողմից խախտումն ոչ թե հայտնաբերվել, այլ ուղղակի արձանագրվել է, քանի որ «ԱԿԲԱ Կրեդիտ Ագրիկոլ Բանկը» ինքնուրույն է ներկայացրել ճշգրտված հաշվարկ և հարկերի վճարումից չի խուսափել և հարկ չի թաքցրել:

2. Բանկի կողմից ներկայացվել է հաշվետվություն մինչև ստուգումը փաստացի սկսելը և բանկը չէր կարող ենթադրել, թե որ պահին այն փաստացի կսկսվի: Միաժամանակ հարկային մարմինը որևէ ապացույց չունի, որ ստուգումը փաստացի սկսված է եղել նոյեմբերի 21-ի մինչև ժամը 16:46-ի դրությամբ, հատկապես, որ համակարգը հաշվարկն ընդունել է և գրանցել, որպես ընդունված այդ պահի դրությամբ:

3. Եթե նույնիսկ ստուգված ժամանակաշրջանին վերաբերվող ճշտված հաշվարկների վերստուգման արդյունքներով ճշգրտման մեխանիզմ սահմանված է նշված պաշտոնական պարզաբանմամբ, ապա ստուգման ընթացքում ինքնուրույն սխալների բացահայտման դեպքում ճշգրտված հաշվարկ ներկայացնելու մեխանիզմ սահմանված չէ և փաստացիորեն այդ հարցը կարգավորված չէ հարկային օրենսդրությամբ և կրում է երկիմաստ մեկնաբանությունների բնույթ, ուստի «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի համաձայն պետք է մեկնաբանվի ի օգուտ հարկ վճարողի:

4. Անգամ եթե ընդունենք, որ Բանկի կողմից ներկայացված ճշտված ԱԱՀ-ի հաշվարկները չպետք է ընդունվեին հարկային մարմնի կողմից, ապա կարծում ենք, որ ստուգողների կողմից Բանկի նկատմամբ տուգանքներ կիրառելիս խախտվում է «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածը, քանի որ տվյալ դեպքում բանկը չի թաքցրել փոստով ստացված հաշիվները, մինչև փաստացի ստուգումը սկսելը 17.11.2016թ.-ին դուրս է գրել համապատասխան էլեկտրոնային հարկային հաշիվներ, հարկի գումարները վճարել է բյուջե և ներկայացրել է ԱԱՀ-ի ճշտված հաշվարկներ: Ակնհայտ է, որ բանկը իր վրա դրված պարտականությունները բովանդակային առումով կատարել է:

Վերոգրյալից ելնելով, գանգատաբերը խնդրում է 29.12.2016թ. թիվ 1011483 ակտի 1-ի կետը և 2-րդ կետի 1-ին ենթակետը ճանաչել անվավեր և վերահաշվարկել ստուգման արդյունքները:

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովի եզրակացությունը.

ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ հարկային և մաքսային մարմինների գանգատարկման հանձնաժողովը (այսուհետ նաև՝ Հանձնաժողով), ուսումնասիրելով սույն գործին առնչվող նյութերն ու ապացույցները եկավ հետևյալ եզրակացության.

Քննարկման ընթացքում նշվեց, որ ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ նախագահի 31.10.2016թ. թիվ 1011483 հանձնարարագրի համաձայն «ԱԿԲԱ Կրեդիտ Ագրիկոլ Բանկ» ՓԲԸ-ում կատարվել է բյուջեի հետ փոխհարաբերությունների և հարկային մարմնի կողմից վերահսկվող ՀՀ օրենսդրության առանձին պահանջների կատարման ճշտության ստուգում: Արդյունքում կազմվել է ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ Խոշոր հարկ վճարողների ՀՏ 29.12.2016թ.

թիվ 1011483 ակտը (այսուհետ նաև՝ Ակտ), որով լրացուցիչ վճարման է առաջադրվել ընդամենը 44.269.080 դրամ:

Ընկերության գանգատը վերաբերվում է Ակտի 1-ին կետին և 2-րդ կետի 1-ին ենթակետին:

1. Ակտի 1-ին կետով մասնավորապես արձանագրվել է, որ Բանկը 2013, 2014 և 2015թթ. ընթացքում վարկառուներին զիջել է նախկինում անհուսալի ճանաչված վարկերի և դեբիտորական պարտքերի գծով հաշվեգրված տույժերը և տոկոսները (այսուհետ՝ տոկոսները), գումարով, համապատասխանաբար՝ 17673137, 22278412 և 17103178 դրամ չավելացնելով այդ նույն հաշվետու ժամանակաշրջանների հարկվող եկամուտները: Ընկերությունը պատճառաբանել է, որ այդ տոկոսները հաշվեգրվել են արտահաշվեկշռում և ենթակա չեն որպես եկամուտ ավելացման զիջման հաշվետու ժամանակաշրջանում (գլխավոր հաշվապահի կողմից 19.12.2016թ. տրամադրվել է թիվ 05-29 տեղեկանքը): Մինչդեռ՝

ա) «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 42-րդ հոդվածի համաձայն՝ հաշվեգրման եղանակով եկամուտների հաշվառումն իրականացվում է ելնելով հարկատուի կողմից այդ եկամուտների ստացման իրավունքը ձեռք բերելու պահից, անկախ եկամտի փաստացի ստացման ժամկետից,

բ) «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ հարկվող շահույթը որոշելիս համախառն եկամուտը նվազեցվում է ՀՀ կառավարության լիազորած մարմնի և ՀՀ կենտրոնական բանկի համատեղ սահմանած կարգով՝ պահուստաֆոնդին կատարվող մասհանումների, իսկ այդ պարտքերի դուրս գրման դեպքում՝ այդ նպատակով ստեղծված պահուստաֆոնդին կատարված մասհանումների գերազանցող գումարի չափով,

գ) ՀՀ ԿԲ խորհրդի 23.04.1999թ. թիվ 63 որոշմամբ հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործող բանկերի վարկերի ու դեբիտորական պարտքերի դասակարգման և հնարավոր կորուստների պահուստների ձևավորման» կարգի (այսուհետ՝ Կարգ) 6.5.1 կետի համաձայն՝ եթե բանկի հետհաշվեկշռային հաշիվներում հաշվառվող ակտիվը (կամ դրա մի մասը) դուրս է գրվել հետհաշվեկշռային հաշիվներից անհատույց զիջման կամ ներման արդյունքում, որով փոխառուի (պարտապանի) նկատմամբ բանկի պահանջի իրավունքը դադարել է, ապա շահութահարկի հաշվարկման նպատակով բանկի հաշվետու ժամանակաշրջանի հարկվող եկամուտն ավելանում է այդ ակտիվի գումարի չափով,

դ) Կարգի 2.1 կետի համաձայն՝ բանկի պահանջների գծով հաշվեգրված և չվճարված տոկոսները, տույժերը և տուգանքները նույնպես համարվում են ակտիվներ (վարկեր և դեբիտորական պարտքեր):

Վերոհիշյալ իրավական նորմերով (կամ հարկային հարաբերությունները կարգավորող որևէ իրավական ակտով) բանկերի կողմից անհուսալի ճանաչված դեբիտորական պարտքերի գծով տոկոսների կամ տույժերի որպես եկամուտ չհաշվեգրելու կամ այդ տոկոսները միայն հետհաշվեկշռում հաշվեգրելու որևէ պահանջ սահմանված չէ և դրանք մինչև անհուսալի ճանաչելը, հաշվեկշռում պետք է ճանաչվեին որպես դեբիտորական պարտքեր, քանի որ այդ եկամուտների ստացման իրավունքը բանկի կողմից ձեռք է բերվել պայմանագրերին համապատասխան: Տոկոսների գծով դեբիտորական պարտքերը հաշվեկշռում ճանաչելուց հետո, Կարգին համապատասխան, դրանք ենթակա են անհուսալի ճանաչման և համախառն եկամտից նվազեցման: Կարգի 4.5 կետի համաձայն անհուսալի ճանաչելուց հետո ակտիվները (տվյալ դեպքում՝ ակտիվի մայր գումարը, տոկոսները և տույժերը) պետք է հաշվառվեին հետհաշվեկշռում և 6.5.1 և 6.5.3 կետերի պահանջով դրանք անհատույց զիջելու կամ ներելու դեպքում նույն գումարի

չափով պետք է ավելացվեր բանկի հաշվետու ժամանակաշրջանի հարկվող եկամուտը, ինչը Բանկը չի կատարել:

Խախտվել են «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի 2-րդ կետի «ժգ» ենթակետը, ինչպես նաև Կարգի 6.5.1 և 6.5.3 կետերը, որի արդյունքում բանկի կողմից հարկային տեսչություն ներկայացված 2013թ. հարկվող շահույթը պակաս է ցույց տրվել 17.673.137 դրամի չափով, իսկ 2014 և 2015թթ. շահութահարկի հաշվարկներում հարկային վնասը ավել է ցույց տրվել համապատասխանաբար՝ 22.278.412 և 17.103.178 դրամի չափով:

Վերոգրյալի կապակցությամբ հարկ է նշել հետևյալը.

Քննարկվող հարցով եզրակացության հանգելու համար Հանձնաժողովը հիմք է ընդունում հետևյալ իրավական կարգավորումները.

1) «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի՝

- 7-րդ հոդվածի 1-ին մասի «ա» և «գ» կետերի համաձայն՝ եկամուտ է համարվում հաշվետու տարվա ընթացքում ակտիվների ներհոսքը, աճը կամ պարտավորությունների նվազումը, որոնք հանգեցնում են հարկատուի սեփական կապիտալի ավելացմանը, իսկ ակտիվ է համարվում հարկատուին սեփականության իրավունքով պատկանող ցանկացած միջոցը՝ գույքը (նյութական ակտիվները), գույքային իրավունքները և գույքային իրավունքների հետ կապված անձնական ոչ գույքային իրավունքները (ոչ նյութական ակտիվները), արտարժույթը, արժեթղթերը, դերբիտորական պարտքը և այլ գույքը.

- 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ հարկվող շահույթը որոշելիս համախառն եկամուտը նվազեցվում է անհուսալի դերբիտորական պարտքերի դուրսգրման համար բանկերի դեպքում՝ ՀՀ կառավարության լիազորած մարմնի և ՀՀ կենտրոնական բանկի համատեղ սահմանած կարգով՝ պահուստաֆոնդին կատարվող մասհանումների, իսկ այդ պարտքերի դուրսգրման դեպքում՝ այդ նպատակով ստեղծված պահուստաֆոնդին կատարված մասհանումների գերազանցող գումարի չափով.

- 42-րդ հոդվածի համաձայն՝ հարկվող օբյեկտը որոշելիս եկամուտների և ծախսերի հաշվառումն իրականացվում է հաշվեգրման եղանակով: Հաշվեգրման եղանակով հաշվառման դեպքում հարկատուն եկամուտների և ծախսերի հաշվառումն իրականացնում է, համապատասխանաբար ելնելով հարկատուի կողմից այդ եկամուտների ստացման իրավունքը ձեռք բերելու կամ դրա համար այդ ծախսերը ճանաչելու պահից, անկախ եկամտի փաստացի ստացման կամ վճարումների իրականացման ժամկետից.

- 16-րդ հոդվածի 1-ին մասի «ը» կետի համաձայն՝ հարկվող շահույթը որոշելիս համախառն եկամտից չեն նվազեցվում անհատույց տրամադրած ակտիվները, ներած պարտավորությունները, բացառությամբ օրենքի 23 հոդվածում նախատեսված դեպքի:

2) Հարկման առումով ՀՀ տարածքում գործող բանկերի վարկերի ու դերբիտորական պարտքերի դասակարգման և հնարավոր կորուստների պահուստների ձևավորման կարգը սահմանվել է ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 23.04.1999թ. N63 որոշմամբ, որի՝

- 2.1-րդ կետի համաձայն՝ վարկեր և դերբիտորական պարտքեր (այսուհետև՝ ակտիվներ) են համարվում նաև նույն կետում նշված պահանջների գծով հաշվեգրված և չվճարված տոկոսները, տույժերը, տուգանքները, ինչպես նաև բանկի համար վարկային ռիսկ պարունակող հերհաշվեկշռային հոդվածները.

- 3.4.1-րդ ենթակետի համաձայն՝ բանկն իր փոխառուին տրամադրված վարկերի և դերբիտորական պարտքերի դասակարգումը պետք է իրականացնի՝ ելնելով բոլոր բանկերի կողմից միևնույն փոխառուին տրամադրված վարկերի և դերբիտորական

պարտքերի գծով առկա միասնական ամենախիստ դասից՝ առաջնորդվելով տվյալ փոխառուին բանկերի կողմից տրված վարկերի և դեբիտորական պարտքերի ժամկետանց և (կամ) վերանայված օրերի քանակի վերաբերյալ Կենտրոնական բանկի վարկային ռեգիստրից կամ վարկային բյուրոյից ստացված տեղեկատվությամբ՝ համաձայն կարգի 3.11 կետի օբյեկտիվ չափանիշների.

- 3.11-րդ կետի համաձայն՝ կարգի 2.6-րդ կետին համապատասխան չաշխատող ակտիվը 271 և ավելի օրից ճանաչվում է անհուսալի ակտիվ.

- 4.5-րդ կետի համաձայն՝ եթե ակտիվը ճանաչվում է անհուսալի, ապա այն ակտիվի դասակարգման օրը պետք է դուրս գրվի բանկի հաշվեկշռից՝ «հալուկ պահուստի» հաշվին և շարունակվի հաշվառվել բանկի հետհաշվեկշռային հաշիվներում, բացառությամբ ապահովվածություն չունեցող (բլանկային) ակտիվների (կամ դրանց մասերի), որոնք առանց դասակարգման դուրս են գրվում բանկի հաշվեկշռից ակտիվի ձևավորման պահին: Հետհաշվեկշռում ակտիվները շարունակվում են արտացոլվել այն արժեքով, որով կարտացոլվեին հաշվեկշռում հաշվառվելու դեպքում առանց թղթակցելու համապարփակ եկամտի հաշիվների հետ.

- 2.4-րդ կետի համաձայն՝ հալուկ պահուստը հաշվեկշռում ակտիվին հակակշիռ գրանցված պահուստ է, որը ձևավորվում է հսկվող ոչ ստանդարտ, կասկածելի և անհուսալի դասակարգված ակտիվների գծով՝ հատուկ պահուստին կատարվող հատկացումների (մասհանումների) հաշվին: Վերջիններս ճանաչվում (գրանցվում) են որպես ծախս բանկի «Եկամուտների և ծախսերի մասին» հաշվետվությունում՝ ելնելով վերոհիշյալ ակտիվների գծով, պարզաբանված (բացահայտված) կորուստների առաջացման հավանականությունից:

Վերոնշյալ իրավական կարգավորումներին համապատասխան՝

- «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ շահութահարկը որոշելիս հաշվառումն իրականացվում է հաշվապահական հաշվառումը և ֆինանսական հաշվետվությունները կարգավորող օրենքներով և այլ իրավական ակտերով սահմանված սկզբունքների և կանոնների հիման վրա, եթե նույն օրենքով չեն նախատեսվում դրանց կիրառման առանձնահատկությունները: Քննարկվող հարցով «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ և 42-րդ հոդվածներով ակտիվների և եկամուտների ճանաչման առումով հստակ սահմանված են առանձնահատկություններ, որոնք տարբերվում են հաշվապահական հաշվառման ոլորտը կարգավորող օրենսդրությամբ տրվող կարգավորումներից: Հետևաբար, քննարկվող հարցով կիրառելի են ոչ թե հաշվապահական հաշվառման, այլ «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի վերոնշյալ հոդվածներով սահմանված դրույթները: Մասնավորապես, Օրենքի 7-րդ հոդվածի 1-ին մասի «ա» և «գ» կետերով հստակ սահմանված է, որ եկամուտ է համարվում հաշվետու տարվա ընթացքում ակտիվների ներհոսքը, աճը կամ պարտավորությունների նվազումը, որոնք հանգեցնում են հարկատուի սեփական կապիտալի ավելացմանը, ակտիվ է համարվում հարկատուին սեփականության իրավունքով պարկանող ցանկացած միջոցը (օրենքի իմաստով՝ անկախ ապագա տնտեսական օգուտների նշանակությունից, այն դեպքում, երբ հաշվապահական հաշվառման ոլորտը կարգավորող օրենսդրության համաձայն՝ ակտիվը ճանաչվում է միայն այն պարագայում, երբ դրա մասով ակնկալվում են ապագա տնտեսական օգուտներ): Նույն հոդվածի 2-րդ մասի «դ» և «ժգ» կետերով հստակ սահմանված է, որ եկամուտների թվին են դասվում, մասնավորապես՝ փոխառության դիմաց ստացվող տոկոսները և այլ հատուցումը, տույժերի, տուգանքների և գույքային այլ սանկցիաների տեսքով եկամուտները: Ընդ որում, «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 42-րդ հոդվածով

հստակ սահմանված է, որ հարկվող օբյեկտը որոշելիս եկամուտների և ծախսերի հաշվառումն իրականացվում է հաշվեգրման եղանակով:

- Հարկային հաշվառման առումով եկամուտները ճանաչվում են ոչ թե ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 23.04.1999թ. N 63 որոշմամբ հաստատված կարգի, այլ «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի դրույթներին համապատասխան: Նշված կարգը հարկային հաշվառման առումով կիրառվում է բացառապես դեբիտորական պարտքերի հնարավոր կորուստների պահուստի ձևավորման, անհուսալի ճանաչման և դուրս գրման նպատակով: Այսինքն, տրամադրված վարկի մայր գումարների նկատմամբ հաշվարկվող տոկոսները, տույժերն ու տուգանքները շահութահարկով հարկման նպատակով եկամուտ են ճանաչվում «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով՝ անկախ այն հանգամանքից, թե որտեղ են հաշվառված տոկոսների, տույժերի ու տուգանքների հաշվարկման համար հիմք հանդիսացող՝ տրամադրված վարկի մայր գումարները (հաշվեկշռում կամ հետհաշվեկշռում):

- «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ, 42-րդ և 43-րդ հոդվածներին համապատասխան հաշվեգրված տոկոսների, տույժերի և տուգանքների գծով ձևավորված և ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 23.04.1999թ. N 63 որոշմամբ հաստատված կարգին համապատասխան անհուսալի ճանաչված դեբիտորական պարտքերը (այդ թվում՝ տոկոսները, տույժերը և տուգանքները) նվազեցվում են համախառն եկամտից, պահուստաֆոնդին կատարվող մասհանումների, իսկ այդ պարտքերի դուրսգրման դեպքում՝ այդ նպատակով ստեղծված պահուստաֆոնդին կատարված մասհանումների գերազանցող գումարի չափով: Հետագայում՝ հետհաշվեկշռից դուրս գրվելուց հետո կուտակված տոկոսների, տույժերի, տուգանքների գծով պահանջի իրավունքի ներման դեպքում դադարում է վերջիններիս նկատմամբ բանկի պահանջի իրավունքն ամբողջությամբ, դեբիտորական պարտքը համարվում է մարված ամբողջությամբ ու այդ չափով ավելացվում է բանկի հաշվետու տարվա համախառն եկամուտը: Հետևաբար, Ընկերությունը պետք է հետհաշվեկշռային հաշիվներում հաշվառվող ակտիվների նկատմամբ հաշվեգրված տոկոսները, տույժերը և տուգանքները՝ շահութահարկով հարկման նպատակով որպես ակտիվի ներհոսք (եկամուտ), ճանաչեր հաշվեկշռում: Միաժամանակ, Ընկերությունն իրավունք ուներ այդ նույն գումարները՝ որպես անհուսալի համարվող եկամուտներ, դուրս գրել հաշվեկշռից և հաշվառել հետհաշվեկշռում՝ այդ չափով կատարելով համախառն եկամտից նվազեցումներ: Հետագայում հետհաշվեկշռում հաշվառվող վերոնշյալ ակտիվները զիջելու կամ ներելու դեպքում համապատասխան գումարի չափով պետք է ավելացվեր Ընկերության համախառն եկամուտը:

Հաշվի առնելով վերոնշյալ իրավական կարգավորումները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ գանգատով բերված փաստարկները հիմնավոր չեն և այս մասով գանգատը ենթակա է մերժման:

2. Ակտի 2-րդ կետի 1-ին ենթակետով, մասնավորապես՝ արձանագրվել է, որ ընկերությանը, խախտելով «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ կետի պահանջները ՀՀ-ում որպես ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող չգրանցված օտարերկրյա անձի կողմից ՀՀ-ում ԱԱՀ-ով հարկվող գործարք իրականացնելուց, այդ գործարքների մասով պայմանագրային հարաբերությունների կողմ հանդիսանալով, օրենքով սահմանված ընդհանուր կարգով և ժամկետներում այդ անձանց փոխարեն որպես հարկային գործակալ չի կրել հարկային պարտավորություն: Մասնավորապես, ընկերությանը «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի 3-րդ պարբերության և 20-րդ հոդվածի համաձայն մատակարարի անունից դուրս է գրել թվով 4 հատ հարկային հաշիվներ՝ Ա2943111144,

Ա5280626394, Ա8010264335 և Ա9581093909, սակայն այդ հարկային հաշիվներում առանձնացված ԱԱՀ-ն՝ ընդհանուր գումարով 10.174.736 դրամ, չի ընդգրկել 2016թ. հուլիս, օգոստոս և սեպտեմբեր ամիսների համար ՀՏ ներկայացված ԱԱՀ հաշվարկներում: Խախտման արդյունքում ընկերությունը 2016թ. հուլիս, օգոստոս և սեպտեմբեր ամիսների համար պետական բյուջե վճարման ենթակա ԱԱՀ գումարը պակաս է ցույց տվել, համապատասխանաբար՝ հուլիս ամսին 1.489.841 դրամ, օգոստոս ամսին 1.485.522 դրամ և սեպտեմբեր ամսին 7.199.373 դրամ:

Վերոգրյալի կապակցությամբ հարկ է նշել հետևյալը.

«Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ կետի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում որպես ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող չգրանցված (չհաշվառված) օտարերկրյա անձի կողմից Հայաստանի Հանրապետությունում ԱԱՀ-ով հարկվող գործարք իրականացվելու (ներառյալ՝ այդ անձի սեփականությունը հանդիսացող ապրանքներ ներմուծվելու) դեպքերում այդ գործարքների մասով պայմանագրային հարաբերությունների կողմ հանդիսացող՝ ԱԱՀ վճարող համարվող կամ ԱԱՀ-ի վճարման պարտավորություն կրող անձինք, բացառությամբ արտոնագրային կամ հաստատագրված վճար կամ շրջանառության հարկ վճարող կամ ընտանեկան ձեռնարկատիրության սուբյեկտ հանդիսացող անձանցից և անհատ ձեռնարկատեր չհանդիսացող ֆիզիկական անձանցից, օտարերկրյա անձանց փոխարեն որպես հարկային գործակալ կրում են ավելացված արժեքի հարկ հաշվարկելու և վճարելու պարտավորություն՝ նույն օրենքով սահմանված ընդհանուր կարգով և ժամկետներում: Այդ գործարքների գծով ԱԱՀ-ով հարկվող շրջանառությունը որոշվում է նույն հոդվածով սահմանված կարգով: Նույն կետի կիրառման իմաստով գործարքը համարվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում իրականացված, եթե ապրանքի մատակարարման կամ ծառայության մատուցման վայրը Հայաստանի Հանրապետությունում է:

«Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածի համաձայն՝ նույն օրենքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ կետում նշված դեպքերում հարկային պարտավորություն կրելիս ավելացված արժեքի հարկ վճարող անձինք Հայաստանի Հանրապետությունում չգրանցված օտարերկրյա անձի անունից կարող են օրենքով սահմանված կարգով դուրս գրել հարկային հաշիվներ, որոնցում որպես ապրանք առաքող կամ ծառայություն մատուցող անձի ավելացված արժեքի հարկ վճարողի հաշվառման համար և հարկ վճարողի հաշվառման համար նշում են իրենց համապատասխան հաշվառման համարները: Նշված կարգով դուրս գրված հարկային հաշիվները համարվում են մարակարարի կողմից դուրս գրված:

«Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ԱԱՀ վճարող համարվող անձինք կազմակերպություններին և անհատ ձեռնարկատերերին ապրանք մատակարարելիս կամ ծառայություն մատուցելիս պարտավոր են դուրս գրել սույն օրենքի համաձայն հարկային հաշիվ համարվող հաշվարկային փաստաթուղթ, եթե այդ գործարքը ենթակա է ԱԱՀ-ի 20% (16.67%՝ հաշվարկային) դրույքաչափով հարկման: Հարկային հաշիվը դուրս է գրվում ապրանք մարակարարելու կամ ստացողի կողմից ծառայությունն ընդունելու օրը: Տնտեսավարող սուբյեկտի գործունեության կազմակերպման առանձնահատկություններով պայմանավորված՝ հարկային հաշիվը կարող է դուրս գրվել նախօրոք՝ պայմանով, որ ապրանքները պետք է մատակարարվեն կամ ծառայությունները պետք է մատուցվեն հարկային հաշվում նշված համապատասխան օրը: Օրենքի 8-րդ հոդվածի 4-րդ կետով սահմանված դեպքերում մարակարարի անունից հարկային հաշվի դուրսգրումը նույն մասով սահմանված ժամկետում կատարելու անհնարինության դեպքում հարկային հաշիվը դուրս

է գրվում մատակարարի կողմից ապրանքի կամ ծառայության արժեքի վերաբերյալ ներկայացված հաշվարկային կամ վճարային փաստաթուղթը փաստացի ստանալու օրը:

«Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 33-րդ հոդվածի համաձայն՝ ԱԱՀ վճարողների կողմից ԱԱՀ-ի գծով սխալների ինքնուրույն հայտնաբերման դեպքում սահմանված կարգով դրանց ճշգրտման արդյունքներով կարող են ներկայացվել ճշգրտված հաշվարկներ, բացառությամբ օրենքի 29-րդ հոդվածով սահմանված դեպքերի, ինչպես նաև այն դեպքերի, երբ ճշգրտված հաշվարկները վերաբերում են հարկային մարմինների կողմից ստուգվող կամ արդեն իսկ ստուգված հաշվետու ժամանակաշրջաններին:

ՀՀ ԿԱ ՀՊԾ 13.08.2008թ. «Ծառայությունների մատուցման որոշ դեպքերում ԱԱՀ-ի հաշվարկման և վճարման պարտավորության ծագման պահի և հաշվանցման ժամկետի որոշման մասին» N8 պաշտոնական պարզաբանման 5-րդ կետի համաձայն՝ այն դեպքերում, երբ օտարերկրյա անձի կողմից մատուցված ծառայության մասով ԱԱՀ հաշվարկելու և վճարելու պարտավորությունը «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ 8-րդ հոդվածի 4-րդ կետին համապատասխան ծագում է մեկ հաշվետու ժամանակաշրջանում, իսկ օտարերկրյա անձի կողմից ներկայացված հաշվարկային փաստաթղթերը ստացվում են հետո՝ ապա հարկ վճարողը պետք է ճշգրտի այն հաշվետու ժամանակաշրջանի ԱԱՀ-ի հաշվարկները, որում ծագել է ԱԱՀ հաշվարկելու և վճարելու պարտավորությունը: Ծճգրտումը պետք է կատարվի ԱԱՀ-ի ճշգրտված հաշվարկ ներկայացնելու միջոցով: Եթե ԱԱՀ հաշվարկելու և վճարելու պարտավորությունը ծագելու հաշվետու ժամանակաշրջանը ընդգրկված է եղել հարկային մարմնի կողմից ավելացված արժեքի հարկի գծով ստուգման ժամանակաշրջանում, ապա ԱԱՀ-ի գծով պարտավորությունները ճշգրտվում են հարկ վճարողի դիմումի հիման վրա իրականացվող վերստուգման արդյունքներով:

Քննարկվող դեպքում Ակտով արձանագրվել է, որ մատակարարի անունից դուրս են գրվել թվով 4 հարկային հաշիվներ (Ա2943111144, Ա5280626394, Ա8010264335 և Ա9581093909), որոնցում առանձնացված ԱԱՀ-ն գումարները չեն ընդգրկվել 2016թ. հուլիս, օգոստոս և սեպտեմբեր ամիսների համար ՀՏ ներկայացված ԱԱՀ հաշվարկներում: Ընկերությունը հուլիս, օգոստոս և սեպտեմբեր ամիսներին վերաբերող ծառայությունների մասով մատակարարի անունից 17.11.2016թ. դուրս է գրել նշված հարկային հաշիվները: Ընկերությունը 21.11.2016թ. հարկային մարմին է ներկայացրել նշված ամիսների ԱԱՀ-ի ճշտված հաշվարկները, որոնք 16:46-ի դրությամբ ընդունվել են էլեկտրոնային հաշվետվությունների համակարգի կողմից, ինչի մասին ծանուցվել է Ընկերությունը: Միաժամանակ, 31.10.2016թ. թիվ 1011483 հանձնարարագրի հիման վրա Ընկերությունում բյուջեի հետ փոխհարաբերությունների ճշտության ստուգումն փաստացի սկսվել է 21.11.2016թ.: Հիմք ընդունելով օրենքով նախատեսված սահմանափակումը՝ ճշգրտված հաշվարկներ չեն կարող ներկայացվել այն դեպքերում, երբ դրանք վերաբերում են հարկային մարմինների կողմից ստուգվող հաշվետու ժամանակաշրջաններին, Ընկերության ներկայացրած ճշտված հաշվարկները համարվել են չընդունված, ինչի մասին 28.11.2016թ. Ընկերությանը ուղարկվել է գրավոր ծանուցում:

Քննարկվող հարցով եզրակացության հանգելու համար Հանձնաժողովը հիմք է ընդունում այն փաստական հանգամանքը, որ նույն օրը, սակայն մինչև Ընկերության մուտք փաստացի ստուգումը սկսելը վերջինիս կողմից օրենքով սահմանված կարգով ներկայացվել են համապատասխան հաշվետու ժամանակաշրջանների ԱԱՀ-ի ճշտված հաշվարկները: Հակառակ պարագայում էլեկտրոնային հաշվետվությունների համակարգի կողմից ճշտված հաշվարկները չէին ընդունվի համապատասխան հաշվետուի ժամանակաշրջանների ստուգումը փաստացի սկսված լինելու պատճառաբանությամբ:

Հաշվի առնելով վերոնշյալ իրավական կարգավորումները և փաստական հանգամանքները, ինչպես նաև «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի դրույթները, Հանձնաժողովը գտնում է, որ Ընկերությունը բովանդակային առումով կատարել է օրենքով նախատեսված պարտականությունները և այս մասով «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 43-րդ հոդվածով սահմանված տուգանքները կիրառելի չեն:

Ելնելով քննարկման արդյունքներից և ղեկավարվելով «Հարկային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 43.1-րդ հոդվածի, «Մաքսային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 37-րդ հոդվածի պահանջներով Հանձնաժողովը

ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Է՝

1. ՀՀ ԿԱ ՊԵԿ Խոշոր հարկ վճարողների ՀՏ 29.12.2016թ. թիվ 1011483 ակտի 1-ին կետը թողնել անփոփոխ, իսկ այդ մասով բերված գանգատը՝ մերժել:

2. Ակտի 2-րդ կետից նվազեցնել լրացուցիչ առաջադրված տուգանքը՝ գումարով 6.335.737 դրամ:

Սույն որոշմանը չհամաձայնվելու դեպքում այն ուժի մեջ մտնելու օրվանից երկու ամսվա ընթացքում կարող է բողոքարկվել տեսչական մարմինների միասնական բողոքարկման հանձնաժողով կամ ՀՀ վարչական դատարան:

Հանձնաժողովի նախագահ՝

Վ.ՄԻՐՈՒՄՅԱՆ